

*Fidan Knyaz qızı BABAYEVA
Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin assistenti*

MÜASİR DÖVRDƏ ÖLKƏMİZDƏ SAHİBKARLIQ FƏALİYYƏTİNƏ VƏ ONUN İNKİŞAFINA DÖVLƏT NƏZARƏTİNİN GÜCLƏNDİRİLMƏSİ

Xülasə

Məqalədə Azərbaycan Respublikası müstəqillik qazandıqdan sonrakı dövr ərzində sahibkarlığın inkişafı, olverişli biznes mühitinin yaradılması məqsədilə əsaslı şəkildə islahatların aparılması, ölkədə sahibkarlıq fəaliyyətinin əsaslı inkişafı məqsədilə lazımi infrastrukturun yaradılması, eyni zamanda sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər xüsusi güzəştərin verilməsi haqqında danışılır.

Açar sözlər: biznes mühiti, azad iqtisadi zona, iqtisadi təhlükəsizlik, infrastruktur, biznes inkubator, sahibkarlıq

Giriş

Ölkəmizdə sahibkarlıq sahəsində aparılan siyaset sahibkarlıqla dövlət himayəsinin sistem şəklinde həyata keçirilməsinin, sahibkarlara dövlət dəstəyi tədbirlərinin səmərəsinin yüksəldilməsinin təmin edilməsinə yönəldilmişdir. Bu strateji xəttin reallaşdırılması istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirilməkdədir. Sahibkarlıqla dövlət maliyyə küməkliyi mexanizmi yaradılmış, bu mənbə kiçik və orta sahibkarların maliyyə vəsaitlərinə oian tələbatının ödənilməsinin mühüm real mənbəyi kimi çıxış edir.

Fəaliyyəti ölkənin ixrac qabiliyyətinin artırılması və xarici investisiyaların cəlb edilməsi kimi öncül məqsədlərin reallaşdırılmasına yönəlmüş Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondu yaradılması təmin edilmişdir. Dövlət-sahibkar münasibətləri inkişaf etdirilmiş, sahibkarlığın dövlət tənzimlənməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində əhəmiyyətli addımlar atılmışdır. Sahibkarların hüquqlarının müdafiəsinin işlek mexanizmləri yaradılmış, onların tətbiqi nəticəsində müdaxilə halları azalmışdır. Sahibkarlığın məsləhət, informasiya təminatının gücləndirilməsi və işgüzar əlaqələrinin inkişafı istiqamətində mütəmadi tədbirlər həyata keçirilməkdədir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin fəaliyyətinin "bir pəncərə" prinsipi üzrə təşkilinin təmin edilməsi tədbirləri haqqında" 2007-ci il 25 oktyabr tarixli, 2458 sayılı Sərəncamı ilə vahid dövlət qeydiyyatı orqanı Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi və onun Azərbaycanda 2008-ci il 1 yanvar tarixində tətbiq edilməsi müəyyənləşdirilmişdir. "Bir pəncərə" sisteminin tətbiqindən sonra Azərbaycanda biznesə başlama proseduraları 15-dən 1-ə və bunun üçün sərf olunan vaxt 30 gündən 3 günə endirilmişdir. Bu sistemin tətbiqindən sonra qeydiyyatdan keçən hüquqi şəxslərin sayı xeyli artmışdır.

Həyata keçirilmiş məqsədönlü tədbirlər nəticəsində özəl sektorun Ümumi Daxili Məhsuldakı payı 83%-ə çatmışdır.

Ölkədə sahibkarlığın davamlı inkişafının təmin edilməsi məqsədilə dövlətlə sahibkarlar arasında tərəfdaslığın institusional təşkili həyata keçirilmişdir. Bu baxımdan yaradılmış mexanizmlər (Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondu, Sahibkarlar Şurası, Biznes Tədris Mərkəzləri və s.) dövlət-sahibkar münasibətlərinin sivil müstəvidə inkişafında əhəmiyyətli rol oynamışdır.

Ölkəmizdə sahibkarlığın inkişafına yönəldilmiş tədbirlər sistemi

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-ci il 30 mart tarixli Sərəncamı ilə iqtisadiyyatın qeyri-neft sahələrinin inkişafına, bu sahələrdə mövcud müəssisələrin maddi və texnoloji bazasının yeniləşdirilməsinə investisiya qoyuluşunun təşviqi məqsədilə Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti yaradılmışdır. Hazırda şirkət faal şəkildə ölkə iqtisadiyyatının qeyri-neft sektorunun inkişafı ilə bağlı qarşıya qoyulmuş vəzifələrin icrasını uğurla davam etdirir.

Iqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən Sahibkarlıq subyektlərinə göstərilən xidmətlərin elektronlaşdırılması və informasiya sistemləri arasında məlumat mübadiləsinin avtomatlaşdırılması istiqamətində işlər davam etdirilir. Hazırda Nazirlik tərəfindən 14-ü interaktiv, 5-i informativ olmaqla ümumilikdə 19 elektron xidmət göstərilir. Sahibkarlar həmin xidmətlərdən istifadə edərək zəruri iqtisadi və hüquqi informasiya əldə edə və sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı sənədləri almaq üçün müraciət edə bilərlər.

2003-cü ildə ölkənin ixrac qabiliyyətinin artırılması və xarici investisiyaların cəlb edilməsi kimi öncül məqsədlərin reallaşdırılması məqsədilə Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondu (AZPROMO) təsis edilmişdir. Fond ölkə sahibkarlarının ixrac potensialının artırılmasında, investisiya imkanlarının genişləndirilməsində, potensial tərəfdəşlərin tapılmasında və birgə əməkdaşlıq layihələrinin həyata keçirilməsində sahibkarlara yaxından dəstək verir.

Iqtisadiyyat Nazirliyi və Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondu (AZPROMO) tərəfindən bu istiqamətdə həm ölkənin daxilində, həm də xaricdə mühüm iqtisadi tədbirlər, o cümlədən biznes forumlar, sərgilər, seminar və konfranslar keçirilir. Bu tədbirlərin keçirilməsi istər ölkənin biznes mühitinin və iqtisadi potensialının təbliği, istərsə də yerli sahibkarların işgüzar əlaqələrinin inkişafı baxımından əhəmiyyətlidir. Xüsusilə xarici ölkələrdə təşkil edilən tədbirlər, eyni zamanda ölkə iqtisadiyyatının prioritet inkişaf istiqamətləri üzrə investisiya qoyuluşlarının həcmindən artımında öz müsbət nəticələrini göstərməkdədir. Ölkəmizdə keçirilən biznes forumlar yerli iş adamlarının tanıdılması, məhsulların xarici bazarlara çıxarılması, işgüzar müqavilələrin imzalanması onların xarici işgüzar əlaqələrinin inkişafı baxımından əhəmiyyətli rol oynamaqdadır. Həm xarici investorlar, həm də yerli istehsalçılar istər Azərbaycanda iş qurmaq üçün, istərsə də xarici bazarlara çıxış üçün AZPROMO-nun təklif etdiyi hüquqi məsləhətlərdən baharlanırlar.

Sahibkarlığın informasiya təminatının gücləndirilməsi və işgüzar əlaqələrinin inkişafı istiqamətində sahibkarların təşəbbüskarlığı və hüquqi biliklərinin artırılmasına, yeni iqtisadi şəraitdə müasir təcrübənin məmənsənilməsi və artırılmasına istiqamətlənmış kompleks tədbirlərin reallaşdırılması da sahibkarlıq sektorunun inkişafının mühüm istiqamətlərindəndir. Bununla əlaqədar, sahibkarların təcrübə keçmə, ixtisasarturma tələblərinin ödənilməsi və yenidən hazırlanması, onların maarifləndirilməsi, hüquqi və iqtisadi biliklərinin artırılması sahəsində işlərin təşkili və tənzimlənməsinin həyata keçirilməsi məqsədilə Iqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində Bakı Biznes Tədris Mərkəzi (BBTM) yaradılmışdır.

Sahibkarlığın, xüsusilə kiçik sahibkarlığın inkişafına və əhalinin işgüzarlıq fəaliyyətinin artırılmasına maliyyə dəstəyinin verilməsi məqsədilə Iqtisadi Nazirliyinin nəzdində Sahibkarlıq Kümək Milli Fondu yaradılmışdır [4]. Kiçik və orta sahibkarların maliyyə vəsaitlərinə olan tələbatının ödənilməsinin real mənbəyi kimi sahibkarlıqla dövlət maliyyə yardımını mexanizmi formalasdırılmışdır ki, bu da əsas etibarilə Sahibkarlıq Kümək Milli Fondu vəsaiti hesabına güzəştli maliyyələşmə mexanizmlərinin tətbiqi ilə səciyyələnir. Fondu vəsaiti hesabına regionlarda istehsal və emal sahələrinin inkişaf etdirilməsi istiqamətində, həmçinin turizmin inkişafına yönəldilən kreditlərin həcmində hər il nisbi artım müşahidə olunur.

Sahibkarlıq Kümək Milli Fondu yaradılmışdır 35300-dən çox sahibkarın ümumi dəyəri 4,5 milyard manat olan investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsinə 2,1 milyard manatdan artıq güzəştli kredit verilib. Verilmiş kreditlərin 75 faizi respublikanın regionlarının, 25 faizi isə Bakı qəsəbələrinin payına düşür. Maliyyələşdirilmiş layihələrin 90 faizini isə kiçik həcmli kreditlər təşkil edir. SKMF-nin əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biri də sahibkarların maarifləndirilməsidir. Fondu tərəfindən indiyədək 48 mindən çox sahibkarın iştirak etdiyi 362 işgüzar forum keçirilib (2018).

Sahibkarlıq sahəsində hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi məqsədilə indiyədək bir çox qanunlar qəbul olunmuşdur. Sahibkarlığın inkişafına töhfə verən belə qanunlardan biri də 2013-cü ilin 2 iyul tarixində qəbul olunmuş "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunudur. Qanunda sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların məqsəd və prinsipləri, təşkili və aparılması qaydaları,

yoxlayıcı orqanların və vəzifəli şəxslərin hüquq və vəzifələri, sahibkarların hüquq və maraqlarının müdafiəsi ilə bağlı məsələlər öz əksini tapıb. Qanunun əsas məqsədi sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid qaydalarının müəyyən edilməsi və yoxlamaların aparılması zamanı sahibkarların fəaliyyətinə qanunsuz müdaxilələrin qarşısının alınmasıdır. Öləkə ərazisində aparılan bütün növ yoxlama tədbirləri (araşdırma, müayinə, monitoring, müşahidə, nəzarət, reyd və s.) yalnız bu qanunda nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada, əvvəlcədən vahid məlumat reyestrində qeydiyyatdan keçirilməklə aparılmalıdır.

Dünyanın aparıcı ölkələrində sahibkarlığın inkişafının müxtəlif iqtisadi modelləri tətbiq edilir. Belə modellərdən biri də xüsusi iqtisadi zonalardır (XIZ). XIZ-lərin yaradılmasında məqsəd ölkə iqtisadiyyatının prioritet sahələrinin inkişafının sürətləndirilməsi, yerli və xarici investisiyaların cəlb edilməsinə daha əlverişli şəraitin yaradılması, yüksək texnoloji sahələrin inkişafının, rəqabət-qabiliyyətli, səmərəli istehsal və xidmət sahələrinin təşkilinin dəstəklənməsidir. Azərbaycanda da sahibkarlığın inkişafının yeni modellərinin - xüsusi iqtisadi zonaların, sənaye park və məhəllələrinin, biznes inkubatorlarının tətbiqi sahəsində müvafiq işlər aparılır. Yerli və xarici investisiyaların ölkə iqtisadiyyatının inkişafına cəlb edilməsi, investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, yəni rəqabət-qabiliyyətli və səmərəli istehsal və xidmət sahələrinin təşkilinin dəstəklənməsi məqsədi. Azərbaycanda xüsusi iqtisadi zonaların yaradılması sahəsində mühüm işlər görülmüşdür. Ən yaxşı beynəlxalq təcrübə öyrənilmiş, təhlillər aparılmış və onun ölkəmizdə tətbiqi üçün ilk olaraq normativ-hüquqi bazanın formalasdırılması istiqamətində zəruri tədbirlər həyata keçirilmiş, qeyri-neft sektorunun inkişafı, iri istehsalat obyektlərinin fəaliyyəti üçün zəruri tranzit xidmətlərinin təşkil olunması və digər əlaqəli xidmətlərin inkişaf etdirilməsi, infrastruktur təminatının yaxşılaşdırılması, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətinin dəstəklənməsi, yeni iş yerilarının açılması baxımından Əlat qəsəbəsində liman tipli xüsusi iqtisadi zonanın yaradılması məqsədəyə uyğun hesab edilmişdir. Bununla əlaqədar olaraq, xüsusi iqtisadi zonaların yaradılması üçün mövcud qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi, eləcə də beynəlxalq məsləhətçi şirkət cəlb etməklə bu istiqamətdə müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi zəruri bilinmiş, Əlat qəsəbəsində liman tipli xüsusi iqtisadi zonanın yaradılması ilə bağlı tədbirlərin sistemli və ardıcıl şəkildə həyata keçirilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən 2016-ci ildə Bakı şəhəri Qaradağ rayonunun Əlat qəsəbəsində yeni Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarəti Limanının ərazisi daxil olmaqla azad ticarət zonası tipli xüsusi iqtisadi zonanın yaradılması ilə bağlı Sərəncam imzalanmışdır.

Müasir istehsal infrastrukturuna malik sənaye parklarının yaradılması ölkədə sənaye sahələrinin inkişafının, ölkə iqtisadiyyatının tarazlı inkişafının təmin edilməsini, habelə istehsal sahələrinin və onun innovasiya istiqamətinin inkişafını nəzərdə tutan dövlət siyasetinin reallaşdırılmasına yönəldilmişdir.

Sənaye parkının yaradılmasının əsas məqsədlərindən biri innovativ və yüksək texnologiyalar əsasında rəqabət qabiliyyətli sənaye istehsalının inkişafı, xidmətlərin göstərilməsi üçün münbit şəraitin yaradılması və bu sahədə sahibkarlığın dəstəklənməsidir.

Hazırda ölkəmizin bir sıra bölgələrində istehsalın müxtəlif sahələrini əhatə edən Sənaye parkları fəaliyyətə başlamışdır. Bu istiqamətdə qabaqcıl beynəlxalq təcrübə öyrənilmiş və onun ölkədə tətbiqi imkanları araşdırılmışdır.

Sənaye və xidmət sahələrində fəaliyyət göstərən kiçik və orta sahibkarların inkişafı üçün əlverişli şəraitin təmin edilməsi məqsədilə ölkədə sənaye məhəllələrinin yaradılması istiqamətində işlər uğurla davam etdirilir. Sənaye məhəlləsi sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün zəruri infrastruktura malik olan, kiçik və orta sahibkarlar tərəfindən məhsul istehsalı və xidmət göstərilməsi üçün istifadə edilən ərazidir. Sənaye məhəllələri istehsal prosesinin təşkilində infrastruktur xərclərinin azaldılması, kooperasiya əlaqələrinin gücləndirılması, kiçik və orta sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi və s. məsələlərin həlli baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Müasir istehsal infrastrukturuna malik yüksək texnologiyalar parkının yaradılması ölkədə iqtisadiyyatın davamlı inkişafına və rəqabət qabiliyyətinin artırılmasına, ölkənin yerli və xarici investisiyalar üçün əlverişliliyinin artırılmasına, elmi-tədqiqatlar aparılmasına və yeni informasiya

texnologiyalarının işlənilməsi üzrə müasir komplekslər yaradılmasına yönəlmüşdir. Texnologiyalar parklarının yaradılması, həmcinin ölkənin qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafı, ölkə iqtisadiyyatının ixrac qabiliyyətinin, eləcə də rəqabət-qabiliyyətli, idxlə əvəz edən məhsulların istehsalının artırılması, ətraf rayonlarda məşğulluğun təmini, investisiyaların və müasir texnologiyaların cəlb edilməsi kimi öncül vəzifələrin yerinə yetirilməsi baxımından xüsusi əhəmiyyətlidir. Texnologiyalar parkı innovasiya məhsulunun və yüksək texnologiyaların hazırlanması, işlənilməsi və ya təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə elmi-tədqiqatların və təcrübə-konstruktur işlərinin aparılması, onların nöticələrinin sənaye, xidmət və digər sahələrdə tətbiqi (kommersiyalaşdırılması) üçün zəruri infrastruktur, maddi-texniki bazası və idarəetmə qurumları olan ərazidir. [1]

Ölkəmizdə investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, sahibkarlıq fəaliyyətinin genişləndirilməsi üçün müvafiq innovasiya strukturların, həmcinin, biznes inkubatorların yaradılması istiqamətində əhəmiyyətli işlər görülmüşdür. Biznes inkubator – yeni fəaliyyətə başlayan sahibkarlıq subyektlərinin, o cümlədən gənclərin səmərəli sahibkarlıq fəaliyyətini təmin etmək məqsədilə onlara kompleks texniki-təşkilati və inzibati-təsərrüfat xidmətləri göstərən resurs mərkəzidir. Azərbaycanda biznes inkubatorların yaradılması istiqamətində də tədbirlər həyata keçirilməkdədir. Belə ki, gənclərin məşğulluğunun təmin edilməsi, onların sahibkarlıq fəaliyyətinə cəlb edilməsinin təsviq olunmasına dair Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin müvafiq tapşırıqlarını və müxtəlif dövlət proqramlarında biznes inkubatorların yaradılmasına dair müəyyən olunmuş tədbirlərin icrasını təmin etmək məqsədilə 2013-cü ildən "Azərbaycan gənclərinin sahibkarlıq fəaliyyətində iştirakının dəstəklənməsi layihəsi"nin icrasına başlanılmışdır. Biznes inkubatorlarda göstərilən başlıca xidmətlər, əsasən, ofisin zəruri avadanlıqlarla təmin olunması, mühəsibat uçotunun, karguzarlığın aparılması, biznesin irlilənməsi strategiyasının hazırlanmasında məsləhətlər, sərmaya axtarışı, biznesin aparılması və bu sahədə uğura nail olunması üçün müxtəlif təlimlərin, seminarların keçirilməsi və digər xidmətlərdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 28 dekabr tarixli Fərmanı ilə İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində Kiçik və Orta Sahibkarlığın İnkişafı Agentliyi yaradılıb. Hal-hazırda ölkədə sahibkarlığın genişləndirilməsi və iqtisadiyyatda rolunun artırılması, biznes və investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması tədbirləri sistemli və ardıcıl olaraq davam etdirilir. Özəl sektorun dəstəklənməsi, sahibkarların hüquq və mənafelərinin qorunması sahəsində yeni iqtisadi şəraita uyğun islahatlar həyata keçirilir, bu sahənin inkişafı üçün beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla müasir çağırışlara cavab verən mexanizmlər tətbiq edilir. Sahibkarlıq dövlət dəstəyi tədbirləri nəticəsində sahibkarlıq subyektlərinin sayı son 15 il ərzində 4,3 dəfə artıb, ümumi daxili məhsulda özəl sektorun xüsusi çəkisi 80 faizi, məşğulluqda payı isə 75 faizi ötüb. [2] Hazırda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkədə aparılan islahatlar daha geniş vüsət almış və sosial-iqtisadi inkişaf sahəsində keyfiyyətə yeni - davamlı inkişaf mərhələsinə keçidin təməli qoyulmuşdur. Yeni mərhələnin əsas hədəfi, iqtisadi səmərəlilik, sosial adəlatlılıq və ekoloji təhlükəsizlik prinsiplərini rəhbər tutmaqla, milli iqtisadiyyatın rəqabət-qabiliyyətliliyinin yüksəldilməsi və dünya təsərrüfat sisteminə səmərəli integrasiyası əsasında uzunmüddətli perspektivdə ölkədə əldə olunmuş dinamik sosial-iqtisadi inkişafın davamlılığını təmin etməkdən ibarətdir.

Ölkədə sahibkarlığın inkişafı məqsədilə biznes mühitinin daim yaxşılaşdırılması, bu sahədə qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi, yerli və xarici investisiyaların, müasir texnologiyaların, idarəetmə təcrübəsinin cəlb edilməsi və bu yolla yüksək keyfiyyətli, rəqabət-qabiliyyətli məhsulların istehsal edilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müəyyən etdiyi iqtisadi inkişaf strategiyasının prioritətlərindənədir.

Bu gün əsas hədəfimiz milli iqtisadiyyatın rəqabət-qabiliyyətliliyinin yüksəldilməsi və dünya təsərrüfat sisteminə səmərəli integrasiyası, qeyri-neft sektorunun, sahibkarlığın inkişafının sürətləndirilməsi əsasında ölkədə əldə olunmuş dinamik inkişafın davamlılığını təmin etməkdir. Sahibkarlıq dövlət himayəsinin sistemli şəkildə həyata keçirilməsi, sahibkarlara dövlət dəstəyi tədbirlərinin səmərəsinin yüksəldilməsi nəticəsində dövlət-sahibkar münasibətləri inkişaf etdirilmiş,

sahibkarlığın dövlət tənzimlənməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində əhəmiyyətli addımlar atılmış, sahibkarların hüquqlarının müdafiəsinin işlek mexanizmləri yaradılmış, onların tətbiqi nəticəsində müdaxilə halları azalmışdır. Sahibkarlığın məsləhət, informasiya təminatının gücləndirilməsi və işgüzər əlaqələrinin inkişafı istiqamətində müttəmadi tədbirlər həyata keçirilməkdədir. Sahibkarlıqla dövlət maliyyə köməkliy iuxanızmizi yaradılmışdır.

Sahibkarlığın inkişafı sahəsində qəbul edilmiş normativ-hüquqi sənədlər, sahibkarlıqla dövlət maliyyə mexanizminin daha da təkmilləşdirilməsi iş adamlarında özünənin hissini artırılmış, sahibkarlıq fəaliyyətinin genişləndirilməsinə, xüsusilə də regionlarda yeni sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətə başlamasına təkan vermişdir. Sahibkarlığın inkişafı sahəsində əhəmiyyətli tədbirlər "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2019-2023-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı" çərçivəsində də davam etdirilir.

Ölkəmizdə sahibkarlığın inkişafına, biznes mühitinin yaxşılaşdırılmasına dövlət tərəfindən daima qayğı göstərilməkdədir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin fəaliyyətinin "bir pəncərə" prinsipi üzrə təşkilinin təmin edilməsi tədbirləri haqqında" 2007-ci il 25 oktyabr tarixli Sərəncamı ilə vahid dövlət qeydiyyatı orqanı Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi müəyyən edilmiş və 2008-ci il 1 yanvar tarixindən onun tətbiqinə başlanılmışdır.

Ölkədə əlverişli biznes mühitinin yaradılması istiqamətində beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi və onun tətbiqi sahəsində beynəlxalq təşkilatlarla six əməkdaşlıq edilməkdədir. Bunun nəticəsində sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatında "bir pəncərə" sisteminin tətbiqi ilə bağlı Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası vasitəsilə dünya təcrübəsi öyrənilərək onun tətbiqinə başlanılmış və biznesə başlama müddəti 3 günədək azaldılmışdır.

Bununla yanaşı, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 11 noyabr tarixli Fərmanına əsasən, Azərbaycan Respublikası dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılmasında "bir pəncərə" prinsipi üzrə vahid dövlət orqanının səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsinə həvalə olunmuş və onun ölkəmizdə 2009-cu ildən tətbiqinə başlanılmışdır.

Dünya Bankı və Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası tərəfindən hazırlanmış "Doing Business 2009" hesabatında Azərbaycan dünyada ən islahçı ölkə kimi qəbul olunmuşdur. "Doing Business 2019" və "Doing Business 2020" hesabatlarında ölkəmiz öz mövqelərini qoruyub saxlamışdır. Nazirlər Kabinetinin 2009-cu il 28 sentyabr tarixli Qərarı ilə elektron vergi hesab-fakturalarının tətbiqi, uçotu və istifadə qaydaları təsdiq edilmişdir. Bununla da, vergilərin ödənişində müasir texnologiyaların tətbiqi ilə sərf olunan vaxtin minimuma endirilməsinə nail olunması mümkün olmuşdur.

Ötən illər ərzində sahibkarlıq fəaliyyətini tənzimləyən prosedur və qaydalar xeyli liberallaşdırılmış, sahibkarlıqla dövlət maliyyə yardımını mexanizmi işə salınmış, ölkədə ixrac rüsumları ləğv edilmiş, idxlarda rüsumların 15%-lik maksimal həddi müəyyənləşdirilmişdir. Hazırda Azərbaycanda kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçıları, torpaq vergisi istisna olmaqla, digər vergilərdən azaddır. 2001-ci ildən 5 il müddətinə tətbiq edilən və indiyədək 4 dəfə müddəti uzadılan bu güzəştlər 2024-cü ilədək qüvvədə olacaq. Mövcud qanunvericiliyə əsasən, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçıları mənəfət, gəlir, əlavə dəyər vergisini, sadələşdirilmiş sistem üzrə vergini və həmin fəaliyyət prosesində istifadə olunan obyektlərdən əmlak vergisini ödəməkdən azad edilib. Xatırladaq ki, Vergi Məcəlləsinin 16.1.3-cü maddəsinə əsasən, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada gəlirlərinin (xərclərinin), o cümlədən vergidən azad edilən gəlirlərinin (xərclərinin) və vergitutma obyektlərinin uçotunu aparmaq vergi ödəyicisinin vəzifələrinə aid edilib. Vergi Məcəlləsinə əlavə edilmiş 58.15-ci maddəyə əsasən, vergi güzəşt və azadolmalarını əldə edən şəxslər tərəfindən vergidən azad olunan galirlərin bəyan edilməməsinə və ya azaldılmasına görə vergi ödəyicisinə bəyan edilməmiş və ya azaldılmış galirlərin (xərclər çıxılmadan) 6 faizi miqdardında maliyyə sanksiyası tətbiq edilir. Vergi ödəyiciləri maliyyə sanksiyalarına məruz qalmamaq üçün güzəşt və azadolmalar üzrə bəyan edilməli məlumatları bəyannamədə əks etdirməlidir. Bundan

başqa, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan (o cümlədən sənaye üsulu ilə) hüquqi şəxslərin də bu fəaliyyətdən əldə etdiyi gəlirləri mənəfət vergisindən azad olunub. ÖDV ödəyicisi olan kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçılarının (o cümlədən sənaye üsulu ilə) özlerinin istehsal etdikləri kənd təsərrüfatı məhsullarının satışı üzrə dövriyyələr 2014-cü ilin yanvarından 10 il müddətinə bu növ vergidən azaddır. Kənd təsərrüfatı sektorunda fəaliyyət göstərən hüquqi və fiziki şəxslər əmlak vergisini ödəməkdən azad edilib. Vergi Məcəlləsinin 199.9-cu maddəsinə əsasən, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan (o cümlədən sənaye üsulu ilə) hüquqi və fiziki şəxslər həmin fəaliyyət prosesində istifadə olunan əmlaka görə 2014-cü il yanvar 1-dən 10 il müddətinə əmlak vergisini ödəməkdən azaddırlar.[5]

Ölkəmizdə dünya praktikasına uyğun olaraq, kənd təsərrüfatı istehsalçılarının əmlakının təbii əflakətlərdən sığortasında dövlətin iştirakını təmin etməklə, aqrar sahədə sığortanın inkişafını stimullaşdırmaq və sığortaltırlara sığorta hadisələrindən dəyən zarərin ödənilməsinə verilən zamanatın iqtisadi əsaslarını gücləndirmək məqsədi ilə "Kənd təsərrüfatında sığortanın stimullaşdırılması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu 18 iyun 2002-ci il tarixində qəbul olunmuşdur. Qanun Azərbaycan Respublikasında mülkiyyət formasından asılı olmayaraq kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarının əmlakının sığortasının stimullaşdırılmasının hüquqi və iqtisadi əsaslarını müəyyən edir, sığortanın iştirakçıları arasında münasibətləri tənzimləyir. Qanunun 3-cü maddəsinə əsasən, kənd təsərrüfatı bitkilərinin məhsulları, kənd təsərrüfatı heyvanları, ev quşları, doşşanlar, xəzərli vəhşi heyvanlar, ari ailələri, habelə kənd təsərrüfatı təyinatlı binalar, tikililər, qurğular, avadanlıqlar, maşınlar, nəqliyyat vasitələri və digərləri ilə bağlı əmlak mənafeləri (azqiyəmətli və tezkönənlənəş yəşalar və təbii biçənəklərin məhsulları istisna olmaqla) sığorta obyekti kimi müəyyən olunmuşdur. Kənd təsərrüfatında əmlakın sığortası könüllü formada həyata keçirilir. Sığortanın şərtləri və aparılması qaydaları qanunvericiliyə uyğun olaraq sığortaçı ilə sığortalı arasında bağlanan sığorta müqaviləsində müəyyən edilir. Kənd təsərrüfatında əmlakın sığortası üzrə sığorta tarifləri sığorta hadisələri nəzərə alınmaqla sığortaçı tərəfindən müəyyən edilir və müqavilə üzrə hesablanmış sığorta haqqı müqavilə bağlandığı tarixdən bir ay müddətində ödənilməlidir. Həmin qanundan irəli gələn vəzifələrin icrası ilə əlaqədar "Kənd təsərrüfatında sığortanın stimullaşdırılması haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2002-ci il 5 oktyabr tarixli Fərmani, "Kənd təsərrüfatında sığortanın stimullaşdırılmasına maliyyə yardımının ayrılması və ödənilməsi qaydaları haqqında Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi haqqında" Nazirlər Kabinetinin 2004-cü il 4 mart tarixli və "Sığortalanmasına maliyyə yardımını göstərilən kənd təsərrüfatı əmlakının və sığorta hadisələrinin növlərinin və sığorta haqqının bündə vəsaiti hesabına ödənilən hissəsinin müəyyən edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2004-cü il 4 mart tarixli qərarları qəbul olunmuşdur. Göstərilən normativ-hüquqi aktlarla kənd təsərrüfatında sığortanın stimullaşdırılmasına maliyyə yardımının ayrılması və ödənilməsi qaydaları təsdiq olunmuş və bugda, arpa, qarğıdalı, dən üçün günəbaxan, kartof, şəkər çuğunduru, tərəvəz (göyərti istisna olmaqla), meyvə, sitrus və üzüm bağlarının məhsulları sahələri (məhsul) - yanğın, dolu, sel, daşqın, şaxta vurması sığortalanmasına dövlət tərəfindən maliyyə yardımını göstərilən kənd təsərrüfatı əmlakının və sığorta hadisələrinin növləri kimi və müqavilə üzrə hesablanmış sığorta haqqının dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ödənilən hissəsi sığorta haqqının 50 faizi həcmində müəyyən edilmişdir. Kənd təsərrüfatında sığortanın stimullaşdırılmasına maliyyə yardımının verilməsi halları da dəqiq olaraq göstərilmişdir.

Bununla yanaşı, son illərdə Sahibkarlıqla Kəmək Milli Fondu vəsaitlərindən istifadə etmə qaydalarında müsbət dəyişikliklər edilmişdir. Belə ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Fərmani ilə "Azərbaycan Respublikasının Sahibkarlıqla Kəmək Milli Fondu haqqında Əsasnamə" və "Azərbaycan Respublikası Sahibkarlıqla Kəmək Milli Fondu vəsaitlərinin istifadəsi Qaydaları" təsdiq edilmişdir. Bu qaydalara əsasən, sahibkarlara verilən güzəşti kreditlərin məbləği artırılmış, faiz dərəcələri 7-dən 6-ya endirilmiş və müraciətlərə baxılma müddətləri 25 gün müəyyən edilmişdir. Eyni zamanda, sahibkarlıq subyektlərinə verilən kreditlərin ümumi həcmi artmışdır. Bununla iş adamlarının kreditlərə çıxış imkanları dəha da artmışdır.

Bazar münasibətlərinin tələblərinə uyğun olaraq ölkə iqtisadiyyatında kiçik sahibkarlığın inkişafı prosesi davam etmişdir. İqtisadi fəaliyyət növləri üzrə kiçik sahibkarlıq subyektlərinin müşəyyənləşdirilməsi meyarlarının yeni hədləri Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müvafiq Qərarı ilə təsdiq edilmişdir. Sahibkarlara, xüsusilə də kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına ticarətin müasir metod və texnologiyalarından istifadəsində dəstək olacaq "elektron ticarət" və bortalının və ölkənin elektron iqtisadi xəritəsinin yaradılması işləri həyata keçirilmişdir. Həyata keçirilmiş məqsədönlü tədbirlər nəticəsində ölkə iqtisadiyyatında və onun əsasını təşkil edən sahibkarlığın inkişafı sahəsində müşahidə edilən pozitiv meyillər özünü göstərməkdə davam edir. 2020-ci ilin yanvar ayında ölkədə istehsal olunmuş ümumi daxili məhsulun həcmi əvvəlki ilin eyni ayı ilə müqayisədə 2,4 faiz artaraq 6520,2 milyon manat təşkil etmişdir. İqtisadiyyatın qeyri-neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 4,9 faiz artmış, neft-qaz sektorunda isə 0,7 faiz azalmışdır. ÜDM istehsalının 44,2 faizi sənaye, 9,9 faizi ticarət, nəqliyyat vəsaitlərinin təmiri, 6,9 faizi nəqliyyat və ambar təsərrüfatı, 4,6 faizi tikinti, 2,9 faizi kənd təsərrüfatı, məşə təsərrüfatı və baliqçılıq, 2,6 faizi turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai iaşə, 1,9 faizi informasiya və rəbitə sahələrinin, 19,0 faizi digər sahələrin payına düşmüş, məhsula və idxala xalis vergilər ÜDM-in 8,0 faizini təşkil etmişdir.

Mütəxəssislərin fikrincə, Azərbaycan biznes mühitinin əlverişliliyi, sahibkarların rahat işləmələri üçün ən çox islahatlar aparan ölkələrdən biridir. Bunun nəticəsidir ki, ölkəmizdə sahibkarlıq fəaliyyəti genişlənir, özəl bölmənin ümumi daxili məhsulda xüsusi çəkisi artır. Bu isə o deməkdir ki, respublikamızda sahibkarlar təbəqəsinin formalşaması, onların cəmiyyətdəki mövqelərinin güclənməsi, iqtisadi siyasetin ən mühüm elementlərindən birinə çevriləməsi diqqət mərkəzindədir.

Pandemiya (COVID 19) dövründə dövlətin sahibkarlıq sahəsinə göstərdiyi qayğı

Məlum olduğu kimi, hazırda dünya koronavirus pandemiyasına qarşı mübarizə aparır. Belə bir çətin şəraitdə də dövlətimiz sahibkarlara öz köməyini əsirgərmit. Belə ki, onlar üçün müxtəlif dəstək mexanizmləri işa salınub. Təkcə bir faktı qeyd edək ki, 2020-ci il iyulun 1-dək muzdlu işçilərin əməkhaqlarının kompensasiyası çərçivəsində 24 min 300 vergi ödəyicisi üzrə 210 min muzdlu işçiyə 95 milyon manat vəsait ödənilib. Bundan başqa, mikrosahibkarlara maliyyə dəstəyi paketi çərçivəsində 105,6 min vergi ödəyicisinə 63 milyon vəsait ayrılib. Üstəlik, sahibkarlara dəyən zərərin ödənilməsi məqsədi ilə bir sıra qanunvericilik aktlarında dəyişikliklər edilib. Məsələn, pandemiyadan zərər çəkən sahibkarlıq subyektləri 2020-ci il üzrə əmlak və torpaq vergisindən azad ediliblər. Həmin sahibkarlara, 2020-ci ilin nöticələrinə görə, mənfeətdən 75 faizlik güzəştin verilməsi nəzərdə tutulub. Mikrosahibkarlar üçün Vergi Macəlləsində mövcud olan 2 faizlik sadələşdirilmiş verginin dərəcəsi bu il 1 faizə endirilib.

Prezident İlham Əliyevin qəbul etdiyi humanist qərarlar iş adamlarının güzəştli kredit almaq imkanlarını genişləndirib. İndi daşınmaz əmlak girovu olmayan sahibkarların güzəştli kreditlərə çıxış imkanlarının yaradılması məqsədilə avadanlıqların alınması üçün onlara da kreditlər verilir. Yeni mexanizmin mahiyyəti ondan ibarətdir ki, güzəştli kredit yeni avadanlıqların alınmasına yönəldilir və həmin avadanlıqlar da girov kimi qəbul edilir.

Bundan başqa, kənd təsərrüfatı üzrə uzunmüddətli investisiya tələb edən sahələrdə kiçik həcmli kreditlər üzrə kredit müddəti 3 ildən 5 ilə, orta həcmli kreditlər üzrə 5 ildən 7 ilədək artırılıb və kredit dövrünün yarısı güzəşt müddəti olaraq təsbit edilib. Sahibkarlara veriləcək yeni kreditlər üzrə dövlət zəmanətinin verilməsi və həmin kreditlərə dair faizlərin subsidiyalasdırılması, eləcə də mövcud kredit borcu olan sahibkarların kredit faizlərinin bir hissəsinin dövlət tərəfindən maliyyəlaşdırılması kimi yeni mexanizmlər də işlənilib.

Qəbul edilmiş vergi və sosial güzəştlər paketinin ümumi maliyyə dəyəri 130 milyon manatdır. Güzəştlər pandemiyanın təsirinə məruz qalan mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərini, bəzi dəyişikliklər isə bütövlükdə hər bir vergi ödəyicisini əhatə edir. Şübhəsiz, bütün bunları pandemiya dövründə sahibkarlara göstərilən əsaslı dəstək hesab etmek olar. Qeyri-neft sektorunda məhsul istehsalının 80 faizindən çoxu sahibkarlar tərəfindən istehsal olunur. Odur ki, dövlət belə çətin döndəndə sahibkarlara arxa çıxır, onlara hər cür maddi və mənəvi kömək göstərir. Nazirlər Kabinetin tapşırığına əsasən, sahibkarlıq subyektlərinə yeni maliyyə dəstəyinin göstəril-

məsi barədə qərar qəbul edib. Qərara əsasən, pandemiyadan zərər çəkmis sahələrdə çalışan, maliyyə dəstəyi almış və dövlət başçısının çağırışına cavab olaraq işçi saylarında ciddi azalmalara yol verməmiş vergi ödəyicilərinə 1 iyun 2020-ci il tarixinə olan işçi sayına münasibətdə bir aylıq əmək-həqqı fondu həcmində maliyyə dəstəyi göstəriləcək. Maliyyə dəstəyi avqust və sentyabr aylarını əhatə etməklə 2 mərhələdə bərabər hissələrlə ödəniləcək. Birinci mərhələdə 250 manat həcmində birdəfəlik ödəniş almış fərdi (mikro) sahibkarlara da təkrarən 250 manat həcmində maliyyə dəstəyi göstəriləcəkdir. Internet Vergi İdarəsində (www.e-taxes.gov.az) pandemiyadan zərər çəkmis sahələr üzrə maliyyə dəstəyinin göstərilməsi ilə bağlı xüsusi bölmə yaradılıb. Fərdi mikro sahibkarlara ödənişin həcmi minimum 250 manat təşkil edir. Əgər onun ödənişləri 2019-cu il ərzində 250 manatadək olubsa, həmin sahibkar 250 manat ödəniləcək. Əgər vergi ödənişləri daha böyük məbləğdə olarsa, sahibkarlara ödənilən vəsaitlərin məbləği 5 000 manata qədər ola bilər. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 19 mart tarixli "Koronavirus (COVID-19) pandemiyasının və bundan irəli gələrək dünya enerji və səhəm bazarlarında baş verən kəskin dalgalanmaların Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatına, makroiqtisadi sabitliyə, ölkədə məşğulluq məsələlərinə və sahibkarlıq subyektlərinə mənfi təsirinin azaldılması ilə bağlı bir sıra tədbirlər haqqında" Sərəncamının 10.2-ci bəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə Nazirlər Kabinetinə tərəfindən 4 aprel 2020-ci il tarixində müvafiq Tədbirlər Planı təsdiq edilib. Tədbirlər Planında icrası İqtisadiyyat Nazirliyinə həvalə edilmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi 3 mərhələyə bölünüb. İlk mərhələdə, pandemiyadan zərər çəkmis sahələrdə çalışan muzdlu işçilərin əməkhaqqının müəyyən hissəsinin ödənilməsi, fərdi (mikro) sahibkarlara maliyyə dəstəyinin göstərilməsi, habelə iqtisadi fəallığın qorunması məqsədilə vergi stimullarının verilməsi nəzərdə tutulur.

Fərdi (mikro) sahibkarın 2019-cu il ərzində dövlət büdcəsinə ödənişinin məbləği 250,0 manatdan az olduğu təqdirdə ona 250,0 manat məbləğində maliyyə dəstəyi göstəriləcək. Maliyyə dəstəyinin maksimal həddi 5.000 manat olacaq.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 19 mart tarixli Sərəncamının 10.2-ci bəndinin icrası ilə bağlı Nazirlər Kabinetinə tərəfindən təsdiq edilmiş Tədbirlər Planına əsasən, 14 aprel tarixinə İqtisadiyyat Nazirliyinə muzdlu işçilərin əməkhaqqının müəyyən hissəsinin ödənilməsi üçün koronavirus (COVID-19) pandemiyasından zərər çəkmiş 12.457 vergi ödəyicisi və maliyyə dəstəyi almaq üçün 19.764 fərdi (mikro) sahibkar, cəmi 32.221 vergi ödəyicisi müraciət edib.

Muzdlu işçilərin əməkhaqqının müəyyən hissəsinin ödənilməsi layihəsi çərçivəsində müraciət etmiş 12.457 vergi ödəyicisində çalışan muzdlu işçilərin sayı 143.229 nəsərdir. İqtisadiyyat Nazirliyinə Dövlət Vergi Xidməti tərəfindən bu müraciətlərdən 102.004 işçini əhatə edən 10.051 vergi ödəyicisinin müraciətləri araşdırılaraq təsdiq edilib və ayrılaçq maliyyə vəsaitinin vergi ödəyicilərinin bank hesablarına köçürülməsi üçün Maliyyə Nazirliyinə təqdim edilib. Bu program üzrə indiyədək təsdiq edilmiş müraciətlər üzrə maliyyə dəstəyinin həcmi 45,85 mln. manat, o cümlədən 1-ci mərhələ üzrə ödənilməsi nəzərdə tutulan vəsaitin həcmi 22,9 mln. manat təşkil edir. Aprelin 14-nə Maliyyə Nazirliyinin Dövlət Xəzinədarlıq Agentliyi tərəfindən 8.309 vergi ödəyicisine 76.756 nəfər muzdlu işçinin əməkhaqqı üzrə 16,64 mln. manat vəsaitin köçürülməsi təmin edilib. Fərdi (mikro) sahibkarlara maliyyə dəstəyinin göstərilməsi programı çərçivəsində 19.764 vergi ödəyicisindən müraciət daxil olub. İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti tərəfindən 18.929 müraciət araşdırılaraq təsdiq edilib və maliyyə dəstəyinin bank hesablarına köçürülməsi üçün Maliyyə Nazirliyinə təqdim edilib. Bu program üzrə indiyədək təsdiq edilmiş müraciətlər üzrə maliyyə dəstəyinin həcmi 15,8 mln. manat təşkil edir. Aprelin 14-nə Maliyyə Nazirliyinin Dövlət Xəzinədarlıq Agentliyi tərəfindən maliyyə dəstəyi çərçivəsində 13,22 mln. manat vəsaitin 15.405 fərdi (mikro) sahibkarın bank hesablarına köçürülməsi təmin edilib.[3]

Nəticə

Müasir sahibkarlığın əsas problemi onun təşkilatı-təsərrüfat mexanizminin yaradılması; Sahibkarlıq fəaliyyətinin təşkilatı-təsərrüfat mexanizmi dedikdə, təsərrüfatın sahibkarlıq üslubu ilə aparılması, elmi əsaslandırılmış iqtisadi metod və vəsaitlər sistemi ilə təsərrüfatın təkrar istehsalının

təşkili nəzərdə tutulur. Sahibkarlığın təşkilati-təsərrüfat mexanizmi üzvi surətdə bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olan iki blokdan ibarətdir. Bunlardan biri bazar rəqabəti sistemidir. İkincisi isə, iqtisadi qanunlar, o cümlədən, sahibkarlıq və bazar qanunlarına adekvat olan dövlət tənzimlənməsi sistemidir.

Sahibkarlığın inkişafının sosial-iqtisadi səməralılıyinə nail olmaq üçün dövlətdən qeyri-istehsalın motivə edilməsi, rəqabətin inkişafi, innovasiya prosesinin tarazlanması tələb olunur. Bu, iqtisadiyyatın dinamik inkişaf səviyyəsinin artırılması imkanlarını artırır. Burada əsas istiqamət ölkə sərvətinin çoxaldılması və əhalinin güzəranının artırılması imkanlarını genişləndirmək olmalıdır. 2020-ci ilədək olan dövrü əhatə edən "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" inkişaf Konsepsiyasında qarşıya qoyulan məqsədlərin həyata keçirilməsində, "Azərbaycan Respublikasında sahibkarlığın inkişafı Dövlət Programı"nın hazırlanması prosesində və "Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında" Qanunun yenidən işlənməsində bu məqamların da nəzərə alınması məqsədə uyğun hesab edilmişdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Əlirzayev Ə.Q. Azərbaycanda sahibkarlığın inkişaf problemləri və həlli yolları: nəzəriyyə və təcrübə. Bakı, "Elm", 2000
2. İbrahimov İ.H. "Sahibkarlıq fəaliyyətinin tənzimlənməsi məsələləri", Bakı, Səda nəşriyyatı, 2010.
3. www.economy.gov.az
4. www.azerbaijan.az
5. www.vergiler.az

Фидан Князь гызы Бабаева

ассистент Азербайджанского

Государственного Аграрного Университета

Усиление государственного контроля над предпринимательской деятельностью и развитие в современное время

Резюме

В статье описывается развитие предпринимательства после обретения Азербайджанской Республикой независимости, фундаментальные реформы для создания благоприятной деловой среды, создание необходимой инфраструктуры с целью коренного развития предпринимательской деятельности в стране, в то же время говорится о предоставлении особых льгот тем, кто занимается предпринимательской деятельностью.

Ключевые слова: бизнес-среда, свободная экономическая зона, экономическая безопасность, инфраструктура, бизнес-инкубатор, предпринимательство.

Fidan Knyaz Babayeva

assistant to Azerbaijan State Agrarian University

Strengthening state control over entrepreneurial activity and development in our country in modern times

Summary

In the article we discussed development of entrepreneurship in the post-independence period of the Republic of Azerbaijan, carry out fundamental reforms in order to create a favorable business environment, creation of necessary infrastructure for the purpose of fundamental development of entrepreneurial activity in the country, at the same time on granting special privileges to persons engaged in entrepreneurial activity.

Key words: business environment, free economic zone, economic security, infrastructure, business incubator, ownership.